

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ НА РИНКУ ПРАЦІ

Розглянуто найбільш гострі проблеми вибору професії на ринку праці. Проаналізовано необхідність свідомого вибору професії. Запропоновано інструментарій регулювання вибору професії на ринку праці.

Ключові слова: професія, ринок праці, робоче місце, працівник, роботодавець, заробітна плата, студенти, фахівці, попит, пропозиція, перекваліфікація.

Assoc. prof. O.I. Ilyash; stud. M.M. Mikaylo – L'viv commercial academy

Problems of profession orientation at the market of labour

In the article the most sharp problems of choice of profession are considered at the market of labour. The necessity of conscious choice of profession is analysed. The tool of adjusting of choice of profession is offered at the market of labour.

Keywords: profession, labour-market, workplace, worker, employer, wages, students, specialists, demand, suggestion, retraining.

Професійну орієнтацію можна розуміти як мотивовану діяльність молоді, спрямовану на ознайомлення зі змістом професії, практичну апробацію своїх можливостей, володіння активними способами підготовки до майбутньої праці, а також наявністю творчих здібностей та навиків управління.

Проблемі вибору професії на ринку праці присвячено низку праць вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких: А. Бережанський, М. Вачевський, А. Ачкасов, В. Близник, А. Колот, Е. Лібанова, А. Вайсбург та ін. Проте проблема вибору професії все ще залишається актуальною.

Стосовно проблеми профорієнтації на ринку праці, необхідно зазначити, що ставлення молоді до вибору професії виникає на основі усвідомленості соціальної та особистої значущості професії [2, с. 11-12]. Для визначення соціальної ролі вибору професії належить розуміння її зв'язку із загальною проблемою прискорення соціально-економічного розвитку країни, підвищенням продуктивності праці, забезпеченням усіх галузей народного господарства висококваліфікованими кадрами, які здатні розвивати ринкову інфраструктуру.

Вибір професії пов'язаний, насамперед, з наявністю необхідних знань. До таких, насамперед, необхідно віднести системні знання про різні сфери людської діяльності, види і типи професій, їх зміст. Профорієнтаційна скерованість молоді на ринкову економіку, насамперед, вимагає знань з основ економіки, теорії управління менеджменту, діяльності та орієнтації в ринковому середовищі маркетингу, патентознавства, забезпечення і володіння інформацією – основами інформації та інформатики. Тут варто зауважити, що кожна професія вимагає глибоких професійних знань як основи продуктивної і ефективної праці, і цьому не може бути заперечень, але знання економічних дисциплін на сучасному етапі необхідне молоді в будь-якій галузі діяльності. Усвідомленість знань передбачає не тільки розуміння різних істотних і неістотних зв'язків, але й шляхів їх отримання, способів становлення. Мова йде про методологічні знання. Вибір професії передбачає дієвий підхід до професійного самовизначення. Це означає, що знання та уміння молоді люди повинні за-

стосовувати у пізнавально-практичній діяльності, керуватися ними. І у підсумку це повинно привести до обґрунтованого вибору професії [1, с. 23-25].

Провідне місце у перебудові системи підготовки молоді до праці в ринковій економіці повинно належати оптимізації професійного самовизначення, критерієм якого є правильний вибір професії та усвідомлення свого місця у суспільстві. За умови, якщо працюють галузі виробництва, іде процес відтворення засобів виробництва та створення матеріальних благ для ринку. Ринкова економіка набирає розвитку на конкурентній основі, то вимагає від освітніх закладів підготовки фахівців різних напрямків діяльності.

Вибір професії – це складний процес, на який впливає багато чинників, а саме:

- макросередовище, що діє на мотиви вибору професії;
- особистісні особливості: мотиви, інтереси, нахили, здібності, рівень їх якостей, рівень освітньої та професійної підготовки;
- потреби народного господарства у кадрах, характерні вимоги до професії.

Особливістю вибору професії у сучасних умовах є спрямованість на професії економічного, а також правничого напрямку. Тому зараз більшість ВНЗ відкривають економічні факультети, кафедри, а приватні ВНЗ – переважно проводять підготовку фахівців з економічних дисциплін як стаціонарної форми навчання, так і екстернату. Тобто іде процес: платіть гроші – диплом отримаєте. Водночас жоден приватний ВНЗ не здійснює підготовки фахівців з інженерних професій, бо вони сьогодні неперестигні, хоч і дуже потрібні. На сьогодні реальний місячний дохід українця становить від \$300 до \$550 на місяць. До того ж вартість спеціалістів, починаючи від кваліфікованих робітників і закінчуючи топ-менеджерами, зростає на 30-40 % на рік.

Якщо ж звернутися до статистичної інформації, то доцільно було б показати дані про попит та працевлаштування громадян в Україні (табл. 1, рис. 1).

Табл. 1. Попит на робочу силу за видами економічної діяльності

Назви виробництв	Червень 2006 р., осіб	У % до	
		грудня 2005 р.	червня 2005 р.
Всього	250906,0	134,4	122,0
Промисловість	80215,0	121,9	107,6
Будівництво	23907,0	137,0	117,5
Оптова і роздрібна торгівля	38506,0	194,3	180,5
Готелі та ресторани	4152,0	219,1	224,4
Транспорт і зв'язок	14730,0	120,2	125,4
Фінансова діяльність	3983,0	84,2	103,3
Операції з нерухомістю	17446,0	112,6	111,6
Державне управління	16644,0	86,7	102,6
Освіта	4440,0	112,7	100,5
Охорона здоров'я та соціальна допомога	12132,0	123,7	104,8

Брак кваліфікованих працівників у найближчі 3-5 років збільшуватиметься. Як наслідок роботодавці будуть змушені вести боротьбу за фахівців. Експерти прогнозують, що реальні заробітні плати фахівців середньої ланки до 2010 р. зростуть удвічі-втричі, наблизившись до межі \$2 тис. на місяць. Попит на інженерів і технологів значно перевищує пропозицію. У кампаніях, що

виробляють продукти і товари народного споживання, середня заробітна плата становить \$800-1500. За рік вона зростає на 30 %. Дуже перспективний ринок реклами. Зменшиться кількість мігруючих працівників з іноземних компаній у вітчизняні з одночасним підвищенням на службі. Переходячи з іноземної в українську компанію працівник зазвичай робить помітний кар'єрний стрибок. У західних компаній таке ж просування займає 2-3 роки. З розвитком освітніх програм в українських підприємствах такі переходи стануть неможливими.

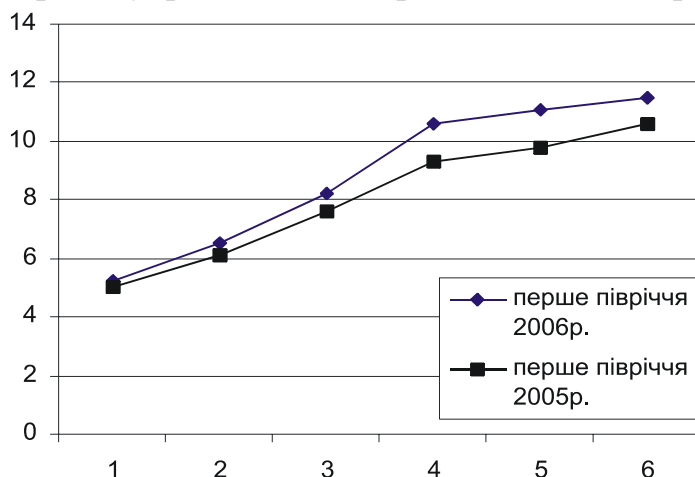

Рис. 1. Рівень працевлаштування незайнятих громадян у 1 півріччі 2006 р.

Табл. 2. Найпопулярніші професії в Україні за 2006 р.

Категорія	Частка у загальній кількості вакансій	Посади
Менеджери середньої ланки	19,75 %	Регіональний, торговий представник, начальник відділу збуту
Комп'ютери/ІТ	19,24 %	Системний адміністратор, програміст, розробник ігор
Бухгалтерія/банк/фінанси	10,58 %	Головний бухгалтер, бухгалтер, економіст, аудитор, аналітик
Маркетинг/реклама/PR	7,64 %	Маркетолог, копірайдер, менеджер
Офіс-менеджери	6,84 %	Секретар, адміністратор, асистент
Керівники вищої ланки	5,72 %	Директор, фінансовий і технічний директор, регіональний керівник
Виробничники	5,01 %	Технолог, головний інженер, бригадир, оператор

Отже, вибір професії на ринку праці є досить актуальною проблемою для сучасної молоді. Проаналізувавши дану статтю, можна сказати, що на сьогодні розмаїття професій є дуже великим і важливим є те, як саме обрати той фах, який відповідає здібностям людини. Вибір професії – це досить важливий крок у житті кожної людини.

Література

1. Берлінський В. Система профпідготовки потребує змін// Людина і заробітна плата. – 2004, № 11.
2. Вачевський М. Підготовка молоді до вибору професії в сучасних умовах// Молодь і ринок. – 2002, № 1. – С. 72-75.
3. Криклій А. Планування кар'єри працівників в умовах трансформаційної економіки// Економіка та держава. – 2005, № 3. – С. 124-128.
4. Рапопорт В. Технологія призначення// ЄКО. – 2005, № 7. – С. 37-42.